

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра міжнародних комунікацій та політичного аналізу

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни
“ІНФОРМАЦІЙНІ ВІЙНИ В ГЕОПОЛІТИЦІ”

Підготовки магістрів
галузі знань 29 “Міжнародні відносини”
Спеціальності 291 “Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії”
освітньої програми “Міжнародна інформація та суспільні комунікації”,
“Міжнародні відносини”

Силабус розроблено на основі Програми нормативної навчальної дисципліни «Інформаційні війни в геополітиці», Стандарту вищої освіти України для магістрів спеціальності 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії.

Розробник: Федонюк Сергій Валентинович

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу, протокол № 2 від 13 вересня 2021 р.
Завідувач кафедри: (Карпчук Н. П.)

Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет міжнародних відносин
Кафедра міжнародних комунікацій та політичного аналізу

СИЛАБУС

Інформаційні війни в геополітиці

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма 120 год / 4 кредити ІНДЗ: є	Галузь знань: “Міжнародні відносини” Спеціальність: 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії Освітньо-професійна програма: Міжнародна інформація та суспільні комунікації, Міжнародні відносини Освітній рівень: магістр	Нормативна Рік навчання: 1 Семестр: 1 Лекції: 24 Семінарські заняття: 30 Самостійна робота: 58 Консультації: 8 Форма контролю: екзамен
Мова навчання: українська		

2021-2022 н.р. I семестр

Групи: МВ-52м, МІ-53м

Інформація про викладача

Федонюк Сергій Валентинович, кандидат географічних наук,
доцент,
доцент кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу

Контактна інформація sergii.fedoniuk@vnu.edu.ua

Локація А-216

Заняття:	Четвер - 15.00 - 17.50
Години консультацій	Понеділок, вівторок - 15.00 -16.20

Анотація

Мета навчальної дисципліни: оволодіння знаннями, формування вмінь і навичок з концептуально-теоретичних та практичних основ проведення психологічних операцій та інформаційних війн у галузі міжнародних відносин.

Завдання навчальної дисципліни: формування знань та вмінь у сфері стратегічних комунікацій, зокрема інформаційних та спеціальних операцій, а також у таких розділах сучасних комунікативних технологій як пропаганда та контрпропаганда, комунікативні стратегії з активним опонентом.

Предмет навчальної дисципліни „Інформаційні війни в геополітиці” – стратегічні комунікативні технології з довготривалими та короткотерміновими цілями.

Компетенції, що здобуваються

Загальні компетентності:

ЗК2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9

- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- здатність спілкуватися іноземною мовою.
- здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- здатність працювати в міжнародному контексті.
- здатність працювати в команді
- здатність виявляти ініціативу та підприємливість.
- здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- володіння основними методами, способами і засобами отримання, зберігання, переробки інформації, навичками роботи з комп'ютером як засобом управління інформацією; здатністю працювати з інформацією в глобальних комп'ютерних мережах;
- уміння системно мислити, ставити цілі і вибирати шляхи їх досягнення, вміння знаходити міжнародно-політичні і дипломатичні смислові навантаження проблем і процесів;
- здатність ясно, логічно правильно і аргументовано будувати усну і письмову мову у відповідній професійній області;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14

- здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи;
- здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному;
- здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової

науки, міждисциплінарних досліджень;

- здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України;
- здатність будувати і досліджувати моделі процесів у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій;
- здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики;
- здатність розуміти логіку глобальних процесів і розвитку всесвітньої політичної системи міжнародних відносин в їх історичній, економічній та правовій обумовленості;
- здатність володіти базовими навичками прикладного аналізу міжнародних ситуацій;
- здатність розуміти зміст програмних документів з проблем зовнішньої політики України, уміння професійно грамотно аналізувати і пояснювати позиції України з основних міжнародних проблем;
- здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

Плановані результати навчання

Знання:

знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики;

- місце інформаційного протиборства в світових політичних процесах; логіку зміни і розвитку проблеми інформаційного протиборства.

Уміння:

- критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини;
- аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав;
- визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.

Навички:

- планувати та здійснювати дослідження проблем міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій з використанням сучасних наукових методів, збирати та аналізувати необхідну інформацію, аргументувати висновки, презентувати результати;
- оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем; оцінювати міжнародні події, процеси в сфері міжнародного співробітництва та міжнародної безпеки, стан взаємодії та конфлікту в міжнародних системах;
- брати участь у професійні дискусії у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій, поважати опонентів і їхню точку зору, доносити до фахівців та широкого загалу інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід з фахових

проблем.

Навчальні ресурси

- Для вивчення курсу необхідне використання електронних освітніх ресурсів команди курсу на платформі MS Teams за адресою:

<https://bit.ly/3E1KjR5>

Політика курсу

- **Відвідування та / або участь:** відвідування та активна участь є класифікованою складовою курсу, що оцінюється, дистанційна он-лайн участь студента допускається за умови наявності у нього відповідних технічних засобів - у такому разі здійснюється онлайн-нарада в команді MSTEams.
- **Академічна доброчесність та співпраця:** не допускається порушення норм авторського права, у разі виявлення плагіату письмова робота студента не оцінюється. Заохочується групова робота із презентацією її результатів у розділі “Простір для співпраці” персональних електронних блокнотів студентів.
- **Студенти з обмеженими можливостями:** можуть брати дистанційну (онлайн) участь на підставі особистого звернення.
- **Заява про стан здоров'я студентів:** у випадку погіршення стану здоров'я він, на підставі особистого письмового звернення (електронною поштою або в дописах команди MS Teams може брати дистанційну онлайн-участь у заняттях.
- **Мобільні пристрої:** заохочується використання мобільних пристроїв - застосовується підхід BYOD (Bring Your Own Device).

Структура навчальної дисципліни

Тема	Предмет вивчення	Усього	Лекц	Семінари	Самост.	Консульт.	Ф.К., бал
Модуль 1. Основи інформаційного протиборства							
1.1	Інформаційна складова національної безпеки	8	2	2	10		ІРС
1.2	Інформаційний простір і його трансформація	10	2	2	10		ДС

1.3	Модель інформаційної війни	10	2	2	10		ДС
1.4	Інформаційне протиборство у сучасних військових доктринах	12	2	2	10		ДС
1.5	Геополітичні наслідки інформаційного протиборства	12	2	2	10		ДС/ІРС
Модуль 2. Стратегічні комунікації							
2.1	Суть і структура стратегічних комунікацій: інформаційні операції, психологічні операції, публічна дипломатія, зв'язки з громадськістю	12	2	2	10		ДС/РМГ
2.2	Забезпечення стратегічних комунікацій	12	2	2	10	8	Р
2.3	Структура і сценарії спеціальних інформаційних операцій	12	2	2	10		ДС
2.4	Захист від спеціальних інформаційних операцій	12	2		10		ДС
2.5	Сучасні методи інформаційного протиборства	12	2		14		ДС/РМГ
		120	20	16	104	9	

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Політика оцінювання

- **Затримки виконання:** допускається за умови наявності непереборних обставин, що перешкоджали вчасному представленню, що підтверджується документально (наприклад, довідка лікаря).
- **Повторне оцінювання:** допускається на підставі обґрунтованого письмового звернення студента (електронною поштою або в дописах команди MTeams), але не пізніше як протягом одного тижня після основного оцінювання.
- **Політика відвідування та / або участі:** відвідування та активна участь є оцінюваною складовою курсу

Оцінювання

Підсумкова оцінка складається з таких компонентів:

Види роботи	Частка у підсумковій оцінці, %
Поточний контроль	30
ІНДЗ	10
Підсумковий контроль	60

Шкала оцінювання

Студентам будуть присвоєні такі підсумкові оцінки на основі загального підсумку набраних балів:

Оцінка	Відповідно до загальної кількості балів
Відмінно	90-100
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	67-74
Достатньо	60-66
Незадовільно	0-59

Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни / Георгій Почепцов. - Київ : Києво-Могилян. акад., 2015. - 496 с.
2. Почепцов Г. Г. Сміслові та інформаційні війни / Г. Г. Почепцов // Інформаційне суспільство. - 2013. - Вип. 18. - С. 21-27. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/is_2013_18_6
3. Макаренко Є.А., Рижков М.М., Ожеван М.А., Кучмій О.П., Фролова О.М. Міжнародна інформаційна безпека: теорія і практика. Підручник. – К. : Центр вільної преси, 2016. – 418 с.
4. Ожеван М. А., Власюк О.С., Дубов Д.В., Петров В.В. та ін.. Міжнародна інформаційна безпека у глобалізованому світі // Україна у системі міжнародної безпеки: Монографія / За заг. ред. О. С. Власюка; НІПМБ при РНБО України.- К., 2009. - Частина 3. Анин Б., Петрович Б. Радиошпионаж. - М., 1996.
5. Ожеван М.А., Макаренко Є.А., Кучмій О.П. та ін. Міжнародна інформаційна безпека. К.2006

6. Даллес А. Искусство разведки. М., 1992.
7. Доценко Е.Л. Психологические манипуляции. М., 1997.
8. Брижко В.М., Швець М.Я., Цимбалюк В.С. Е - боротьба в інформаційних війнах та інформаційне право: Монографія / За ред. д.е.н. М. Швеця. - К.: НДЦП АПрН України, 2007.
9. Войтасик Л. Психология политической пропаганды. М., 1981.
10. Волкогонов Д.А. Психологическая война. – М., 1984.
11. Горбулін В.П., Додонов О.Г., Ланде Д.В. Інформаційні операції та безпека суспільства: загрози, протидія, моделювання. К.: Інтертехнологія, 2009. Електронний ресурс. [Режим доступу]: poiskbook.kiev.ua/art/gdl/gdl.pdf
12. Грешневиков А. Информационная война. М., 1999.
13. Международная информационная безопасность: монография / Е.С.Зиновьева; Моск. гос. ин-т междунар. Отношений (ун-т) МИД России, каф. мировых политических процессов. — М.: МГИМО-Университет, 2013. — 194 с. — (Серия «Научная школа МГИМО»). ISBN 978-5-9228-1018-0
14. Макаренко Є. А. Політичні доктрини глобальної інформаційної безпеки / Є. А. Макаренко // Вісник Ін-ту міжнародних відносин Київськ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. – 2007. – No 2. – С. 45- 51.
15. Жарков Я. М. Історія інформаційно-психологічного протиборства: підруч. / Я. М. Жарков, Л. Ф. Компанцева, В. В. Остроухов, В. М. Петрик, М. М. Присяжнюк, Є. Д. Скулиш; за заг. ред. Є. Д. Скулиша. - К. : Наук.-вид. відділ НА СБ України, 2012. - 212 с.
16. Інформаційно-психологічні операції: планування, протидія, технології : монографія / Г. В. Певцов, С. В Залкін, С. О. Сідченко, К. І. Хударковський. - Х. : ДІСА ПЛЮС, 2020. -2 5 2 с.
17. Литвиненко О. В. Спеціальні інформаційні операції: монографія. - Київ, Національний ін-т стратегічних досліджень, 1999. 104, 1999.
18. Ліпкан В. А. (2016) Роль стратегічних комунікацій в протидії гібридній війні проти України / В. А. Ліпкан - [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://goal-int.org/rol-strategichnix-komunikacij-vprotidii-gibridnij-vijni-proti-ukraini/>.
19. Немцева О. О. Структура інформаційно-психологічного впливу / О. О. Немцева // Серія: Соціальні комунікації. - 2015. - №4(24). - С. 42-47. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: [http://drsk_2015_4_11%20\(2\).pdf](http://drsk_2015_4_11%20(2).pdf)
20. Олевский В. (2016) Доктрина психологических операций НАТО. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://factmil.com/publ/strana/nato/doktrina_psikhologicheskikh_operacij_nato_2016/61-1-0-998.
21. Панченко В. М. Інформаційні операції в системі стратегічних комунікацій / В. М. Панченко // Стратегічні пріоритети. Серія: Політика. - 2016. -№ 4. - С.72-79. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/sppol_2016_4_11.
22. Почепцов Г. Г. Сучасні інформаційні війни / Г. Г. Почепцов.-К.: Києво-Могилянська академія, 2015. - 4 9 7 с.
23. Певцов Г, В. Інформаційно-психологічна боротьба у воєнній сфері : монографія / Г. В. Певцов, А. М. Гордієнко, С. В Залкін, С. О. Сідченко, А. О. Феклістов, К. І. Хударковський. - Х. : Вид. Рожко С.Г., 2017. - 276 с.

24. Певцов Г. В. Методичний підхід до аналізу інформаційно-психологічної операції противника. / Г. В. Певцов, С. В. Залкін, С. О. Сідченко, К. І. Хударковський // Наука і оборона. - К. : Видавничий дім "Стилос" - 2016. - Вип. 3. - С. 27-31.
25. Певцов Г. В. Методичний підхід до формування сценарію проведення інформаційно-психологічного впливу на осіб, що приймають рішення / Г. В. Певцов, С. В. Залкін, С. О. Сідченко, К. І. Хударковський, // Системи обробки інформації. - 2019. - Вип 1(156). -С . 74-81.
26. Певцов Г. В. Основні особливості ознак проведення інформаційно-психологічної операції Російської Федерації в АР Крим / Г. В. Певцов, С. В. Залкін, С. О. Сідченко, К. І. Хударковський, А.О.Феклістов, А. В. Антонов // Наука і техніка Повітряних Сил. - 2014.-В и п . 1(14). - С 37-39.
27. Певцов Г. В. Особливості формування сценарію проведення інформаційно-психологічного впливу в ході реалізації стратегічних комунікацій і Г. В. Певцов, С. В. Залкін, С. О Сідченко. К І. Хударковський, // Наука і техніка Повітряних Сил. - 2019. - Вип. 3(36). - С. 40-46.
28. Певцов Г. В. Підхід до визначення раціонального складу окремих сил та засобів протидії негативному інформаційно- психологічному впливу противника на війська та населення. / Г. В. Певцов, С. В. Залкін, С. О. Сідченко, К. І. Хударковський // Наука і оборона. - К : Видавничий дім "Стилос". - 2016. - Вип. 3. - С. 27-31.
29. Указ Президента України від 25 лютого 2017 року № 47/2017 "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року "Про Доктрину інформаційної безпеки України". - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>.
30. Ткач В. Ф. Спецпропаганда як інформаційний складник гібридної війни Росії проти України / В. Ф. Ткач. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://sp.niss.gov.ua/content/articles/files/12-1472818589.pdf>.
31. Joint Vision 2020 "America's Military: Preparing for Tomorrow". - Washington, DC. United States Government Printing Office, 2000. - 40 p. URL: <http://pentagonus.ru/doc/JV2020.pdf>.
32. NATO STANDARD AJP-3.10.1 ALLIED JOINT DOCTRINE FOR PSYCHOLOGICAL OPERATIONS. 2014. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/450521/20150223-AJP_3_10_1_PSYOPS_with_UK_Green_pages.pdf
33. NATO Strategic Communications Policy. URL: <http://info.publicmtelligence.net/NATOSTRATCOM-Policy.pdf>
34. Strategy for Operations in the Information Environment. - U.S. Department of Defense, 13 June 2016. - 20 p. - URL: <https://dod.defense.gov/Portals/1/Documents/pubs/DoD-Strategy-for-Operations-in-the-IE-Signed-20160613.pdf>.
35. The Tallinn Manual on the International Law Applicable to Cyber Warfare. / Ed. by Schmitt M. Cambridge University Press, 2013
36. Libicki M. Cyberdeterrence and cyberwar. Rand Corporation, 2009. URL: <http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA508151>
37. The Tallinn Manual on the International Law Applicable to Cyber Warfare. / Ed. by Schmitt M. Cambridge University Press, 2013
38. Working Towards Rules for Governing Cyber Conflict. Rendering the Geneva and Hague Conventions in Cyberspace / K. Rausher, A. Korotkov. - 2011. - 75 p. - Mode of access : <http://www.ewi.info/working-towards-rules-governing-cyber-conflict>.

39. Mueller M. Are we in a digital cold war? / Internet Governance Project, 2013. – URL: <http://www.internetgovernance.org/wordpress/wp-content/uploads/DigitalColdWar31.pdf>
40. Федоров А. В. Информационная безопасность в мировом политическом процессе / А. В. Федоров. - М. : МГИМО (У). 2006.
41. Федоров А. В. Информационная безопасность в международных отношениях, политике и праве зарубежных стран / А. В. Федоров. - М. : МГИМО (У). 2008.